

Asia: VN/15881/2025

Luonnos valtioneuvoston päätökseksi talousvyöhykkeen merituulivoima-alueista ja sen SOVA-lain mukainen ympäristöselostus

Lausunnonantajan lausunto

1. Palaute valtioneuvoston päätösluonnoksesta

Voitte kirjoittaa palautteenne alla olevaan tekstikenttään.

Suomen uusiutuvat ry kiittää mahdollisuudesta kommentoida luonnosta valtioneuvoston päätökseksi talousvyöhykkeen merituulivoima-alueista sekä ympäristöselostusta.

Päätösluonnoksessa esiteltyt merituulivoima-alueet ovat kooltaan liian pieniä verrattuna siihen, että tavoitteena on rakentaa 1,3 GW:n merituulivoimahankkeita ja ottaen huomioon, ettei alueita ole esiselvitetty. Merituulivoiman hankekehityksessä alueelta voi löytyä luontoarvoja, syvyyksiä sekä geoteknisiä ominaisuuksia, joiden vuoksi osa alueesta jaa hyödyntämättä ja hankealue pienenee entisestään. Tämä huomioon ottaen merituulivoima-alueiden pinta-alan tulisi olla vähintään 300 km².

Pidämme hyvänä, että kaikki neljä Suomen talousvyöhykkeellä sijaitsevat alueet ollaan osoittamassa tuulienergian hyödyntämiseen koskevaan käyttöön. Samalla toteamme, että SOVA on laadittu rajoitetuilla ja osin virheellisillä lähtötiedoilla, eikä se siksi voi toimia aluevalintaa koskevien ehdotusten perustana.

Näkemyksemme mukaan syvyysaineisto ei vastaa toiminnanharjoittajien vesisyvyysanalyysiä. Selkämeren alueiden syvyys SOVA:n mukaan on noin 50 metriä. Suomen uusiutuvien jäsenistön analyysien mukaan syvyys on pääosin yli 60 metriä. Virheellinen lähtöaineisto johtaa virheellisiin johtopäätöksiin alueen käytettävyydestä. Selkämeren alueilla on hyvin pieni osa sellaista, jossa voisi käyttää merenpohjaan asennettavaa perustusta. Pääosien esitetyt alueet ovat syvyydeltään kelloville merituulivoimaloille soveltuvia. Missään päin maailmaa ei ole kokemusta kellovista merituulivoimaloista jäätyvissä olosuhteissa, eivätkä kellovien voimaloiden hankkeet ole toteutettavissa asetuksen vaatimassa aikataulussa.

Samaan merituulivoimakilpailutukseen ei tulisi sekoittaa kahta tyystin eri teknologiaa. Suomen talousvyöhykeasetuksessa vaatimukset muun muassa aikataulun suhteen viittaavat siihen, että tarkoituksena on järjestää kilpailutus alueista, joissa voimalat ovat kiinteillä meriperustuksilla asennettuja voimaloita (bottom-fixed wind turbines).

On hyvä, että Työ- ja elinkeinoministeriö on tilannut selvityksen teknistaloudellisesta kannatavuudesta. Toivomme, että myös syvyysaineisto on huomioitu selvityksessä hyvin.

SOVA:n syvyysaineiston mukaan alueet ovat samanarvoisia. Tällöin on suuri riski, että alueiden valinta tapahtuu pelkästään ympäristöarvojen perusteella virheellisiin lähtökohtiin perustuen. Alueet eivät ole todellisuudessa samanarvoisia, niiden vaihtelevan syvyyden sekä etäisyyden vuoksi. Näemme, että on olemassa iso riski, että ensimmäisenä kilpailutukseen tulee alueet, joiden teknistaloudelliset toimintaedellytykset eivät vastaa todellisuutta, eivätkä alueet ole toteutettavissa lain ja asetuksen vaatimassa aikataulussa.

Näemme, että 35 vuoden pituinen käyttöaika on lyhyt verrattuna voimaloiden teknisen kehityksen tuomaan lisäkäyttöikään. Uusilla voimaloilla puhutaan jo 40 vuoden käyttöiästä. Viimeiset viisi vuotta voivat olla taloudellisesti hyvinkin kannattavia sähköntuotantovuosia. Lisäksi on Suomen valtion etu, että voimalat tuottavat sähköä koko mahdollisen elinkaarensa ajan. Suomen uusiutuvat esittää, että käyttöikää kasvatetaan 45 vuoteen.

Tehokkuutta koskevan ehdon (5MW/km²) tarkoituksena on varmistaa, että alueelle rakentuu riittävän iso merituulivoimapuisto, eikä suurta aluetta varata pitkäksi aikaa sellaisen hankkeen käyttöön, joka ei tuota merkittävää määrää uusiutuvaa sähköä. Näkemyksemme mukaan perustelu on sinänsä hyvä, mutta siinä tulisi huomioida, että myös hankkeen keskelle voi jäädä rakentamattomia kohtia ja myös se tulisi sallia. Voimaloiden tiheys määräytyy alueen selvitettyjen teknisten ominaisuuksien ja luontoarvojen pohjalta. Syvyys, luontoarvot ja geotekniset lähtötiedot voivat johtaa siihen, että hankealueen keskelle tulee tyhjiä katvealueita.

Merenpohjan vaihtelevat olosuhteet tekevät haastavaksi sen, että voimalat voitaisiin aina sijoittaa suoriin riveihin. Toimiala tunnistaa voimalasijoittelun tärkeyden pelastustoiminnan ja muuttolintujen näkökulmasta, mutta merenpohjan takia se voi olla usein hankalaa tai mahdotonta.

Pidämme hyvänä, että valtioneuvoston päätösluonnoksessa mainitaan erikseen, että se mahdollistaa tuulisähkön jatkokäytön esimerkiksi vedyksi. Pidämme myös hyvänä, että valtioneuvoston päätöksessä tunnistetaan talousvyöhykkeen luontotiedon vajavaisuus ja että luontotieto perustuu nyt mallinnuksiin. Muutamasta alueesta on jo valmistunut hanketoimijan toteuttama YVA-selostus.

Nämä yksityiskohtaiset luontoanalyysit tulisi huomioida myös SOVA:n ympäristövaikutusten arvioinnissa.

Työ- ja elinkeinoministeriö esittää, että valtioneuvosto päättää vähintään yhden alueen osalta kilpailutuksen aikataulun ja määrittelee muiden alueiden osalta, miten niiden kilpailuttamisen aikataulusta päätetään. On äärimmäisen tärkeää, että valittava alue on teknistaloudellisilta olosuhteitaan toteuttamiskelpoinen.

2. Palaute ympäristöselostuksesta

2.1. Mitä haluatte lausua ympäristöarvioinnin toteuttamisesta ja arvioinnin tuloksina olevista vaikutuksista (ympäristöselostuksen luvut 1–5 ja 7)?

SOVA:n lähtötiedoissa on virheitä erityisesti syvyysaineistossa ja lajiston levinneisyydessä. Syvyystiedot eivät vastaa toiminnanharjoittajien tekemiä vesisyvyysanalyysijä. Tämän lisäksi alueiden suolapitoisuutta ei ole huomioitu lajiston levinneisyyksissä.

- Selkämeren alueilla syvyys on SOVA:n mukaan noin 50 metriä kun jäsenistömme analyysien mukaan syvyys on pääosin yli 60 metriä.
- Perämeri Pohjoisen alueella SOVA esittää syvyydeksi pääosin 10-20 metriä, vaikka jäsenistömme analyysien mukaan todelliset syvyydet ovat 20-50 metriä.
- Lajivirheitä on tehty, kun suolaisen veden lajeja, kuten rakkohaurua ja sinisimpukkaa on mainittu alueilla, jotka eivät ole niiden esiintymisalueita matalan suolapitoisuuden takia.

Virheelliset lähtötiedot johtavat virheellisiin johtopäätöksiin alueiden ympäristövaikutuksista sekä niiden soveltuvuudesta merituulivoimatoimintaan.

Osasta alueista on jo julkaistu YVA-selostuksia, joissa on yksityiskohtainen hankekohtainen luontotieto. Näitä hankekohtaisia aineistoja ja raportteja olisi pitänyt käyttää osana lähtöaineistoa. Nyt karkea, valtakunnantason mallinnusaineisto ajaa hyvin yksityiskohtaisen tiedon yli.

Hankekohtainen luontotieto tulee hyödyntää, sillä se on tarkempaa kuin yleinen mallinnettu data ja kirjallisuuskatsaus. Toimiala pitää tärkeänä, että ympäristöarvot huomioidaan tarkasti. Tässä toimii parhaiten hankekohtaiset YVAt, jotka sisältävät myös lieventämistoimet.

Haluamme myös kiinnittää huomiota siihen, että SOVA lähtee oletuksesta, jonka mukaan merituulivoimaturbiinin käyttöikä on nykyisellään noin 30 vuotta, minkä jälkeen voimala puretaan. Kuitenkin tällä hetkellä jo puhutaan 35 vuodesta ja tavoitellaan 40 vuoden käyttöikään.

Ympäristöselostuksessa tulisi nykyistä tarkemmin paneutua myös merituulivoimahankkeiden vaikutuksiin CO₂-päästöihin. Nyt selostuksessa tunnistetaan Itämeren heikko tila ja laskeva typen pitoisuuksien trendi, sekä fosforipitoisuuksien kasvaminen. SOVAssa tunnistetaan ilmastonlämpenemisen haasteet merialueelle, mutta merituulivoimaa ei tunnisteta osana ratkaisua.

2.2. Mitä haluatte lausua ehdotuksista ympäristövaikutusten lieventämiseksi tai vaikutusten seuraamiseksi ja hallitsemiseksi (ympäristöselostuksen luvut 6 ja 8)?

SOVAn roolina tulisi olla ensisijaisesti vaikutusten tunnistaminen ja lieventämistoimien suuntaaminen, ei päätelmät siitä, mitkä alueet tulisi jättää kokonaan hyödyntämättä. Käytetty aineisto ei nykyisellään anna riittävän tarkkaa tai kattavaa kuvaa alueiden ominaisuuksista ja niiden soveltuvuudesta YVA-menettelyt ovat se vaihe, jossa vaikutukset tulee määritellä tarkasti ja jossa myös vaikutuksia lieventävät toimenpiteet on arvioitava yksityiskohtaisesti. YVA mahdollistaa sekä aluekohtaisten olosuhteiden huomioimisen että ajantasaisen ja tarkennetun aineiston hyödyntämisen päätöksenteossa. Esimerkiksi Perämeren alueiden osalta on jo YVA-menettelyt suoritettu ja niissä on jo tarkemmat vaikutukset ja lievennystoimet määritelty,

Näin ollen SOVA voi toimia suunnittelua tukevana yleispiirteisenä tarkasteluna, mutta sen ei tulisi yksinään ohjata alueiden käyttöä koskevia ratkaisevia rajoituksia tilanteessa, jossa lähtötietoihin liittyy merkittäviä epävarmuuksia.

3. Muu palaute

Voitte kirjoittaa palautteenne alla olevaan tekstikenttään.

Haluamme myös tuoda esille Ranskassa epäonnistuneen merituulivoiman kilpailutuksen. Kilpailutus epäonnistui, sillä kilpailutuksessa oli jätetty merituulivoiman kannattavuus huomioimatta. Yhteensovittaminen toimi muiden toimijoiden osalta hienosti, mutta merituulivoiman osalta ei. Huolestuu on, että tämä tapahtuu myös Suomessa.

Villikari Veera
Suomen uusiutuvat ry